

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, ЙОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ПРИНЦИПАМИ

Андреева Катерина, студентка групи Ю-52

Правові проблеми застосування принципу презумпції невинуватості досліджувались і продовжують досліджуватися в науці кримінального процесу України й інших держав світу.

Стаття 62 Конституції України закріпила принцип презумпції невинуватості. Згідно з ч.1 цієї статті особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Зазначений принцип не є чимось новим для права. Презумпція невинуватості є необхідною умовою для виникнення і реалізації права на захист, обвинувачений не зобов'язаний доводити свою невинуватість. Надання ним доказів своєї невинуватості в жодному разі не можна розцінювати, хоча б побічно, як доказ його винуватості. Тобто навіть у тих випадках, коли обвинувачений фактично не захищається, захист його інтересів здійснює презумпція невинуватості, вимагаючи надання безсумнівних доказів його вини. На підставі презумпції невинуватості суд, починаючи судовий розгляд, не може вважати підсудного винуватим. Лише в ході судового розгляду, коли кожна сторона наводить свої докази і досліджуються всі обставини справи, у суду формується переконання у винуватості або невинуватості підсудного, яке і знаходить свій прояв у вирокі. В цьому виявляється зв'язок змагальності й презумпції невинуватості.

Принцип презумпції невинуватості пов'язаний з принципом встановлення об'єктивної істини, які зумовлюють один одного. Реальне втілення цих принципів можливо лише завдяки їх взаємодії. Обидва ці принципи вимагають, щоб в основу вироку були покладені лише істинні докази; вирок не може ґрунтуватися на припущеннях, сумнівних доказах. Принцип об'єктивної істини не дає відповіді на запитання, як слід вчинити у випадку виникнення сумнівів. А презумпція невинуватості чітко встановлює, що всі сумніви повинні тлумачитись на користь обвинуваченого (підсудного). Також, діючи ізольовано, принцип об'єктивної істини не зміг би один вирішити ситуацію, коли винуватість підсудного не доведена. Проте принцип презумпції невинуватості стосовно цього випадку свідчить, що недоведена винуватість є доведеною невинуватістю.

Кримінально-процесуальні основи, у тому числі принцип презумпції невинуватості, є загальними для всіх стадій судочинства і знаходять у кожній із стадій своє специфічне вираження. Вияв розглянутого принципу на стадії

порушення кримінальної справи передусім визначається завданнями, що стоять перед стадією, і характером процесуальної діяльності слідчого щодо їх виконання.

Слід зазначити, що принцип презумпції невинуватості впливає на пізнавальну діяльність компетентних посадових осіб при розгляді ними всіх без винятку приводів до порушення кримінальних справ. Так, при надходженні заяв чи повідомлень підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади чи громадськості, окремих громадян вимоги принципу презумпції невинуватості зумовлюють обов'язок слідчого перевірити інформацію, що міститься у приводі, на предмет їх відповідності дійсним подіям.

Складнішою є ситуація з появою приводу до порушення кримінальної справи у вигляді явки з повинною. У даному приводі міститься інформація, що з найбільшим ступенем вірогідності вказує на особу як на таку, яка вчинила злочин. Однак, як вважають деякі вчені, і в цьому випадку ретельному аналізу повинні піддаватися такі елементи: чи містяться в діянні особи, про яке вона повідомляє, ознаки злочину, а також її особистість і мотиви явки. Разом з тим інші автори не погоджуються з позицією щодо необхідності зупинення на більш ретельному вивченні перелічених вище обставин. При дотриманні правила про визнання особи винною тільки за вироком суду, що набрав законної сили, на стадії порушення кримінальної справи провадиться якомога більш повне встановлення ознак злочину, що дозволяє захистити особу від незаконного притягнення до кримінальної відповідальності, а вивчення особистості і мотивів явки з повинною забезпечує унеможливлення обмови і само обмови.

Отже, при аналізі приводів при порушенні кримінальних справ з позиції забезпечення позитивної реалізації принципу презумпції невинуватості можна зробити висновок, що явка з повинною має ті самі ознаки, що й інші приводи, у зв'язку з чим вона повинна піддаватися такій самій ретельній і всебічній перевірці. Слід зазначити, що явку з повинною не можна розглядати і як різновид заяви про злочин, тому що в явці міститься не тільки інформація про діяння, а й одночасно дається оцінка винуватості у вчиненому злочині.

Таким чином, можна зробити висновок, що принцип презумпції невинуватості безпосередньо пов'язаний з іншими принципами кримінального процесу України, а прийняття законного, обґрунтованого і мотивованого рішення про порушення кримінальної справи або про відмову у її порушенні можливо лише при виконанні ряду умов, що входять у зміст принципу презумпції невинуватості.

Курдес О.Л., ст. викладач кафедри права